

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОРБЦІЇ ТА ПРОБЛЕМ ЕНДОЕКОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Інституту сорбції
та проблем ендоекології НАН України
протокол № 7 від 17 травня 2018р.
Директор Інституту
пл.-кор. НАН України

В.В. Брей

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про запобігання та виявлення плагіату в Інституті сорбції та проблем ендоекології НАН України (далі - Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Закону України «Про авторське право і суміжні права» та Статуту Інституту.

1.2. Метою Положення є: - запобігання та виявлення плагіату в наукових (авторефератах, дисертаціях, наукових доповідях, статтях), навчально- і науково-методичних роботах здобувачів наукового ступеня, наукових та науково-педагогічних працівників Інституту сорбції та проблем ендоекології НАН України (далі - Інститут); - розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; - дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; - активізація самостійності та індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.2. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Інституту.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

2.1. У Положенні використовуються терміни у таких значеннях:

Плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (Закон України «Про (Закон України «Про авторське право і суміжні права», стаття 50).

Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (Закон України «Про освіту», стаття 42, пункт 4).

Науковий результат - нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень чи аналітичної (аналітико-синтетичної) обробки та систематизації відомих наукових фактів, тверджень та результатів,

зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо (Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», стаття 1, пункт 22).

Автор - фізична особа, інтелектуальною працею якої створено твір.

Твір - інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному веб-сайті (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, тощо).

Цитата - порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої авторське право і суміжні права.

2.2. Академічним плагіатом є:

- Видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін.
- Відтворення в науковій роботі без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів) без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- Внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування.
- Відтворення наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.
- Відтворення в науковій роботі наведених в іншому джерелі експериментальних або інших наукових даних без вказування на те, ким саме

були отримані ці дані.

- Представлення суміші власних і запозичених аргументів без належного цитування.
- *Парафраза* - переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту, сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет).
- *Компіляція* - створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.
- *Самоплагіат* - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. ОЗНАКИ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Різновиди академічного плагіату, визначені у пункті 2.2. цього Положення, характеризуються:

3.1 Одночасною наявністю таких ознак:

- в іншому тексті наявне таке чи майже таке саме речення, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними);
- цей, інший, текст було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень);
- автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей, інший, текст, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення оцінюваної наукової роботи стосується посилання.

3.2 Одночасною наявністю таких ознак:

- в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний

переказ обсягом до абзацу без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

- або в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) шляхом його перефразування чи довільний переказ обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці; - відтворюваний текст було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи).

3.3 Одночасною наявністю таких ознак:

- в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому вигляді (обсяг цитати, вступний текст до цитати), як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

- це джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати);

- автор не посилається на це джерело, або посилається деінде (у списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

3.4 Одночасною наявністю таких ознак:

- в іншому джерелі оприлюднені однакові експериментальні, або інші наукові дані (крім загальновідомих) у вигляді тексту, таблиць, формул, рисунків чи графіків, які наведені в оцінюваній науковій роботі;

- це джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявне таке саме речення чи група речень);

- автор не посилається на це джерело, або посилається деінде (у списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме цьому джерелу атрибууються взяті з нього дані.

4. АКАДЕМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПЛАГІАТ

У разі виявлення плагіату у творах науково-педагогічних та наукових працівників, здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу вони можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- повторне проходження оцінювання знань аспіранта; - повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; - відрахування аспіранта/докторанта з Інституту.
- позбавлення матеріального заохочення.

5. ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ

Попередження плагіату в академічному середовищі Інституту здійснюється шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- 5.1. Інформуванні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників і науковців про необхідність дотримання правил академічної доброчесності та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування.
- 5.2. Організації бібліотекою та структурним підрозділом Інституту, який відповідає за навчально-методичне та інформаційне забезпечення заходів з популяризації основ інформаційної культури.
- 5.3. Формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їхнього виконання.
- 5.4. Щорічному проведенні для докторантів і аспірантів лекцій з питань академічної доброчесності та недопущення академічного плагіату.
- 5.5. Формування, видання і розповсюдження методичних рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела.
- 5.6. Ознайомленні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників

та науковців із цим Положенням через офіційний сайт Інституту та в соціальних мережах.

5.7. Наукові керівники і наукові консультанти в обов'язковому порядку повинні ознайомлювати із цим Положенням молодих науковців на усіх етапах виконання наукових робіт, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

5.8. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- кваліфікаційні роботи (курсіві, дисертаційні тощо) здобувачів вищої освіти, індивідуальні завдання навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру;
- дисертаційні роботи на етапі представлення матеріалів до апробації та для розгляду спеціалізованою радою;
- монографії, підручники, навчальні посібники та інші роботи, що мають авторський текст та вимагають рекомендації Вченої ради до видання;
- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, з'їздів, конгресів).

Директор ІСПЕ НАН України
чл.-кор. НАН України

В.В. Брей